

Museum Het Dolhuys

Schotersingel 2
Haarlem

T 023 541 06 70

E info@hetdolhuys.nl

I www.hetdolhuys.nl

Met Het Dolhuys bezit de stad Haarlem een derde museum in een roemrucht historisch gebouw. De andere twee zijn het Teylers en Frans Hals Museum. Zoals de naam al suggereert toont het museum de geschiedenis van de waanzin in het toenmalige leprozen-, pest- en dolhuys. Het gebouw met fundamenten uit 1320 lag destijds buiten de stadsmuren en diende als onderkomen voor 'dollen' – psychiatrisch gestoorden – en lijdende aan besmettelijke ziekten. Het gebouw fungeerde zeven eeuwen lang binnen de gezondheidszorg, het laatst als psychiatrisch crisiscentrum en dagopvang voor demente bejaarden. Tien jaar terug besloot men tot het stichten van een museum van de

1
waanzin, dat in deze vorm uniek is in Europa. Alleen in het Belgische Gent bestaat een meer academisch opgezette collectie, Museum Dr Guislain. Anders dan dit Gentse museum, overigens een samenwerkingspartner, bevat het Haarlemse museum niet louter een collectiepresentatie met psychiatrische voorwerpen. Het Dolhuys beoogt méér dan een museum te zijn. Opererend op het grensvlak van psychiatrie, kunst en cultuur wil het museum een cultureel centrum van de geestelijke gezondheidszorg worden. Verder zullen (ex)psychiatrische patiënten in het museum en in een creatief atelier kunnen werken.

↑
>> zie ook *Xposé*, p.56

1 - Hoe de buitenwereld met stigmatiserende clichés aankijkt tegen gekte en waanzin.
2 - Middeleeuwse zorgzaal met overzicht van therapieën, medicaties, publicaties en filmfragmenten.

Projectmanager
Het Dolhuys

Concept
Het Dolhuys in samenwerking met Stichting Pandora

Collecties
Van de voormalige psychiatrische ziekenhuizen PZ Santpoort, Duin en Bosch, Willibrord, Vogelenzang, Sancta Maria en St. Bavo

Ruimtelijk ontwerp en grafische vormgeving
Kossmann.dejong, Amsterdam

Vitrines
Background Design

Verlichting
Ercó

Audiovisuele installaties
VHS-Visual Hardware Services

Tentoonstellingsoppervlakte
Circa 1.500 m²

Budget
Inrichting: € 900.000
Verbouwing pand: € 1.600.000

Financiering
Door de initiatiefnemers: GGZ Noord-HollandNoord, Mentrum, De Meren, GGZ Buitendamstel, GGZ Dijk & Duin, De Geestgronden en Rivierduinen

Subsidieverstrekkers
Provincie Noord-Holland, Gemeente Haarlem, NFGV, Prins Bernhard Cultuurfonds, vsv fonds

Sponsors
ABN AMRO, DELL, McKesson, z.i.p. Woning & Projectinrichting, Randstad Uitzendbureau, Van Hoeckel foodcare, Elli Lily Nederland bv, Twijnstra Guddé management consultants, Ernst & Young, vbk Hoorn, GGZ Den Bosch, Janssen Cilag, DeLacet adviesgroep en particulieren

Gek is niet abnormaal

'Gekte' staat dichterbij ons dan we geneigd zijn te denken. Vanuit die opvatting geeft het nieuwe Museum Het Dolhuys in Haarlem een indringend beeld van de psychiatriegeschiedenis.

Clichés over gekte en waanzin, buiteninstallatie.

Nog steeds verspreidt de Stichting Pandora een spiegelende ansicht die je zo'n dertig jaar geleden bij weldenkende mensen aantrof: 'Wel eens een normaal mens ontmoet? En, beviel het?' Door deze actie raakte de medemens met de een of andere psychische aandoening meer geaccepteerd. Gekte is misschien wel een aandoening die tot creativiteit stimuleert. Zo weten auteurs als Maarten Biesheuvel of Jan Arends, die zelfmoord pleegde, hun obsessies en psychose helder in hun verhalen te verwoorden.

De opstelling in Het Dolhuys begint vanuit persoonlijke verhalen. In een installatie met drie kasten staan de persoonlijke bezittingen van iemand die, levensecht, praat over zijn of haar 'gekte': godsdienstwaan, meisjescomplex, vervreemding. In een zaal daarna beelden poppen niet-artistiek begiftigde en kunstzinnige gestoorde personen uit: Vincent van Gogh, de dichter Gerrit Achterberg en de onlangs gestorven beeldend kunstenaar Anton Heyboer. Huiveringwekkend is een geblindeerde cel waarin een vrouw haar ervaring in deze 'isoleer'

1 - 'Leegmaken van de geest', visuele verbeelding van therapie zoals Sigmund Freud die voorstond.
2 - Waanzin als vermeend gevolg van een disbalans in de hersenen.

3 - Groepstherapiehuiskamer.
4 - Wintiaattributen, horend bij de duivelsuitdrijving in Suriname.

vertelt. Ook de filmbeelden van het vastbinden van een gestoorde man schokken. Hierna volgen presentaties over de geschiedenis van waanzin in de samenleving. Vroeger werd gekte verklaard uit onevenwichtige verhoudingen tussen geest, brein en beleving. Kwade sappen zouden geestesziekte veroorzaken. Met ingrepen – schedelboren, lauwwaterbaden of elektroshock – trachtte men gekte te temmen. De therapiereeks eindigt onvermijdelijk met een 19de-eeuwse divan met een gevisualiseerde sessie 'om je hoofd leeg te maken', geïntroduceerd door de oerpsychiater Freud. In een spreekkamer trekken de veranderende inzichten van modernere psychiaters langs. De zielknijper is eerst een afstandelijk persoon in witte jas. Met Jan Foudraïne in de jaren zeventig ging de psychiater zich meer gelijkwaardig opstellen jegens de patiënt: de cliënt. Realistisch, met tweedehands meubels en lampen ingericht, is een groepstherapiehuiskamer. Hier zijn films over psychiatrische cases te zien.

De middeleeuwse ziekenzaal van het voormalige pesthuis toont documentaire filmbeelden naast publicaties, voorwerpen en medicaties. Een kleine expositieruimte is gewijd aan tijdelijke tentoonstellingen met *outsider art*. Voorlopig zijn dat de geknutselde trams en gedetailleerde stationslandschappen en communistische scènes van de onlangs op 78-jarige leeftijd overleden Willem van Genk. Geen hoekje van het papier is onbetekend. Ook hangen er plastic regenjassen, die hem – met dameskapsalons en shampoo – seksueel prikkelde. Een bezoek aan Het Dolhuys laat je niet onberoerd.

↑
CR
>> Zie ook: *Geopend*, p.55, voor praktische informatie.